పాముల నిచ్చెన

"మనవాడు యూరపు వెళ్తున్నాట్ట–" అని కాఫీముగించి అల్లంముక్క నోట్లో వేసుకున్నాడు చలపతి.

"హే!" అన్నాడు కంసుడు (కందాళపాలెం సుబ్బరాముడు)

ఇంక చూస్తూ ఉండు... చాగ్లా తర్వాత వీడు మన ఎడ్యుకేషన్ మినిస్టరయి పోతాడు–

"బాబోయ్–" అని వణికిపోయాడు కంసు.

అది మే నెల. ఎంత కొత్తవాడయినా వణకవలసిన ఋతువుకాదది ఢిల్లీలో.

* * *

సుమారు ఏడాది కింద ఒకనాడు పాత ట్రంకు చేత ధరించి రాజధానిలోకి దిగాడు. ఎం.ఎస్. పీతాంబర రావు అన్న నీలమేఘశ్యాముడు. కరోల్బాగ్ అయితే బాగుంటుందనీ, అక్కడ దేశం వాళ్ళుంటారు కదా అనీ నెమ్మదిగా అక్కడికే చేరాడు. కాని తీరాచూస్తే ఎక్కడ దిగడమో తెలియలేదు. ఒకానొక గోల్ చక్కర్ వద్ద చక్కర్లు కొడుతుండగా ఇతడిని గమనించిన రామ్మూర్తి అడిగాడు. "అయ్యా! మీరు తెలుగువాళ్లా?" అని.

అంతే! ట్రంకును కిందకు దించి, అమాంతం ఎగిరి గంతేసి రామ్మూర్తిని గట్టిగా కౌగలించుకుని కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు పీతాంబరుడు.

ఇదేదో 'దౌర్జన్య చర్య' కాబోలు ననుకున్న కానిస్టేబిల్, హుకుంసింగు వో నిముషం ఆగి ఆ తర్వాత, అలవాటుచొప్పున 'చాయ్' దుకాణంలోకి దూరిపోయాడు. పాపం రామ్మూర్తి– దేశం కాని దేశంలో దేశంవాళ్లు ఒకరికి ఇంకొకరిని చూస్తే ఎంత ఇదో అనుకున్నాడు. పీతాంబరపు కౌగిలిని విడిపించుకున్నాడు. పీతాంబరాన్ని తన ఇంట్లోకి తీసుకెళ్లాడు. స్నానం, భోజనం, ఉండడానికి గది– అన్నీ ఏర్పాటు చేయించాడు.

"అయ్యో! మీకో ఉద్యోగం దొరికే, మీరింకో గదిలోకి మారేదాకా మా ఇంట్లోనే-మా ఇంట్లో ఒకరుగా ఉండండి-" అన్నాడు శ్రీరామచంద్రుడి లాటి రామ్మూర్తి. 'ఇంతకన్న కావలెనా?'

ఇరవై నాలుగు గంటలలో స్థానబలిమి సంపాదించుకున్న పీతాంబరం స్వంత బలిమి నిమిత్తం కార్యక్రమం ఆరంభించాడు. నాలుగు రోజులలో కరోల్బాగు లోని 'మన' వాళ్ళందరి జాబితాను తయారుచేశాడు. కొందరితో చుట్టరికం కలిపాడు. కొందరిని (మగవారిని) కౌగలించుకున్నాడు.... కొందరితో కలిసి కృశ్చేవ్‌మీద ఘాటయిన అభిప్రాయాలిచ్చాడు.... ఈ విధంగా కరోల్బాగయింతర్వాత మోతీబాగ్, లోడికాలనీ, ఇత్యాదిచోట్లగల 'మన' వాళ్ళందరిని పనిగట్టుకుని వెళ్ళి పలకరించి వచ్చాడు. ఇవ్విధమున పక్షం రోజులలో అందరికీ తను తెలిసిన వాడయ్యాడు పీత.

ఒక నెల తర్వాత ఒకరోజు అమర్ కాలనీలో ఉన్న సుబ్బారావు గారింటికి వెళ్ళాడు పీత.

మాటల సందర్భంలో- గమనించాడు హాల్లోని టేబిల్‌మీద శిల్పాన్ని.

"ఆహాహా! ఎంత బావుందండీ! ఆ గాయని వీణ పట్టుకోవటం లో ఎంత సొగసు ఒలికించాడండీ మహాశిల్పి! చ్చొ చ్చొ చ్చొ! ఆహాహా!"

"అవునండీ! జైన్ అని నా స్నేహితుడున్నాడు కలకత్తాలో.... అతడు తయారుచేసి ఇచ్చాడు దీనిని-" అన్నాడు సుబ్బారావు.

"ఆహాహా! ఏమీ జీవం.... ఏమి అందం....నిజంగా మీరు అదృష్టవంతులండీ-" అని మురిసిపోయాడు పీత.

చిరునవ్వుతో వూరుకున్నాడు సుబ్బారావు.

పీత సూచించాడు -"దీనిని గనుక 'క్లోజప్' తీస్తే బ్రహ్మాండంగా ఉంటుంది."

కాబోలునని తలాడించాడు సుబ్బారావు.

"నాకు దీన్ని మాంచి 'యాంగిల్'లో ఫోటోతీసి, ఆ ఫోటోని 'పారిస్ జర్నల్ ఆఫ్ ఆర్ట్సు'కి' పంపించాలని మహాఇదిగా వుంది.... మీరేమీ అనుకోకపోతే ఒక్కరోజుపాటు దీనిని నాతో ఉంచుకోవడానికి అనుమతి ఇవ్వండి... ఈ రాతికావ్యాన్ని రమణీయమైన సెట్టింగ్‌లో నిలిపి చక్కటి ఫోటో ఒక్కటి తీసుకుంటాను."

సుబ్బారావు పలకలేదు.

"మీరేమీ జంకకండి. ఈ శిల్పాన్ని నా ప్రాణంలా చూసుకుంటాను. మీకు మళ్ళా పువ్వుల్లో పెట్టి తెచ్చిస్తాను."

"అలాగేలెండి. మీరంతలా ఇష్టపడుతుంటే ఎలా కాదనగలను-"

"మీకు చాల ఋణపడ్డానండీ! సుబ్బారావుగారూ, మీలాటి వారి **కళా హృదయం** నాకు తెలుసులెండి, నాకు తెలుసు" అని తెల్లగానవ్వి ఆ **'వీణాపాణి' శిల్పాన్ని** తన తోలుసంచిలో ఉంచుకున్నాడు పీత. సుబ్బారావుగారికి నమస్కారం చెప్పి బయలుదేరాడు....

ఇది జరిగిన వారానికి ఆగస్టునెల వచ్చింది.

ఆ నెలలో పదిహేనో తారీఖూ వచ్చింది, అది స్వాతంత్ర్యదినం.

అనేక వేలమందితోబాటు ఎర్రకోట మైదానం చేరుకున్నాడు పీత.

బ్రహ్మాండమైన దినం. బోలెడు పోలీసులు, ఉక్కుగోడలాటి బందోబస్తు. అయితేనేం, ఎలాగో దారి చేసుకుని చకచక ముందుకు వెళ్ళిపోయి తనదగ్గరున్న కెమేరాతో నెహ్రూగారిని, జనాన్ని, ఎర్రకోటనూ ఎడాపెడా ఫోటోలు తీశాడు పీత.

నెహ్రూగారు జండా ఎగరవేసింతర్వాత ప్రసంగం చేస్తున్నారు. జనం నిశ్శబ్దంగా వింటున్నారు. పీతకళ్ళు హఠాత్తుగా ఆకుపచ్చ కోటాయనమీద పడ్డాయి. 'ఆయన్ది రాజమండ్రి కాదూ! దానవాయిపేటలో పసుపు మేడలో ఉండేవాడు కాదూ ఈయనా! విశాలాక్షత్తయ్యకు దగ్గరిచుట్టం కూడాను. ఇక్కడో పెద్ద హేమాహేమీ అని వార్త..... ఇహనేం – ఇది మంచి సమయము, మించనీకుము–' అంది మనసు. ఆకుపచ్చ కోటాయన అయిదో మంత్రిగారితో ముచ్చటిస్తున్న క్షణాన ఠపీమని ఒక్క ఫోటో లాగేశాడు పీత. నాలుకతో కింది పెదవిని తడుపుకోగా అది ఆ ఉదయపు ఎండలో తాచుపాములా మెరిసింది.

మూడోరోజు పొద్దున్న ఏడింటికల్లా లిన్ లిత్ గో రోడ్డుమీదున్న ఒక పెద్ద బంగళాలో దర్వాన్ ముందర నిలబడ్డాడు. దర్వాన్ బీడీ ముట్టించి, కళ్ళుమూసుకుని పొగ లాగాడు.

పీత దగ్గాడు. "అయ్యగారిని చూడాలి, ఆంధ్రానుండి వచ్చాను–" అన్నాడు.

"క్యా! ఆఫ్రికా సే ఆయే....హాయ్ రే హాయ్"అని ఆశ్చర్య పడ్డాడు దర్వానుడు. ఈ కొత్త శాల్తీని పసిగట్టి, ఉరిమి తరుముదామని ఉరికివచ్చిన 'జిమ్మీ'అన్న శౌర్యవంతమైన శ్వాసము–ఠక్కున ఆగిపోయింది. దాని భాషలో 'అయ్య నాయనోయ్'అని తోక బాదుకుని పరుగెత్తి వెళ్ళిపోయింది.

ఈలోపుగా ఆకుపచ్చ కోటాయన కారులోకి ఎక్కనుండడం గమనించిన పీత కరిమీదకి లంఘించు సింహంబు కరణి లంఘించాడు. తన సంచినుండి తీసి కాబినెట్ సైజ్ ఫోటోని ఆకుపచ్చ కోటాయనకు అందించాడు. 'ఆకో' ఆ ఫోటోని చూశారు. అందులో తనూ మంత్రిగారూ ఉండడం గమనించారు. కాస్త వెనకాతల సిగ్గుపడుతూ నిల్చునుంది ఎర్రకోట.....

రెండువారాలు తిరక్కుండా ఉద్యోగం వచ్చింది పీతకు. ఇంకో వారానికల్లా రామకృష్ణపురంలో ఒక వాటాని అద్దెకు కుదుర్చుకున్నాడు. రామ్మూర్తి కుటుంబంతో సహా సినిమాకు వెళ్ళినపూట పీత రామ్మూర్తి ఇచ్చిన గదిని ఖాళీ చేశాడు.

పీత ఉద్యోగంలో చేరిన నెల తర్వాత దక్షిణాదినుండి ఒక యాత్రా స్పెషల్ వచ్చింది. అందులో ఉన్న జనంలో – "ప్రపంచంలో ఎనిమిదో వింత–ఆంధ్రులలో ఐకమత్యం"– అన్న సిద్ధాంతం రాసిన డాక్టర్ సిద్ధేశ్వరరావు, సుప్రసిద్ధ వేణుగాన విద్వాంసుడు మనోహరమూర్తి, ఆంధ్రతప్ప దేశమంతా ఎరిగిన చిత్రకారుడు డాక్టర్ చారిగారూ ఉన్నారు.

ఈ ముగ్గురికీ సన్మానం చేసి తీరాలని తాతారావూ, పేరిశాస్త్రీ కలిసి తీర్మా నించారు. వీళ్ళిద్దరూ ఎవరూ అంటే 'సన్మానాల స్పెషలిస్టు'లని చెప్పుకోవచ్చును. "తెనుగుబిడ్డలు గడ్డను విడిచి ఇంతదూరం వచ్చినప్పుడు వాళ్ళని మనం కాకపోతే మరెవరు ఆదరిస్తారు? ఉజ్జ్వలమైన సంస్కృతికి వారసులం మనం. దానిని పోషించకపోతే- (ఇసీ !) మనము మనమే"లాటి డైలాగులు చాల అనుకుని, తాతారావూ, పేరిశాస్త్రీ కలిసి హుటాహుటిని బయలుదేరి ఇచ్చినవాళ్ళదగ్గర చందాలు, ఇవ్వనివా ళ్ళదగ్గర ప్రోత్సాహపు కబుర్లు, అయిడియాలు వసూలుచేసుకుని, ఆదివారం పొద్దున అనంతపద్మనాభస్వామి ఆలయ ప్రాంగణంలో చారి, సిద్దేశ్వరరావు, మనోహరమూర్తి గారలకు సన్మానం ఏర్పాటు చేశారు. ఆ విషయాన్ని పత్రికలలో వేయించారు. కర పత్రాలు పంచిపెట్టారు.

ఆదివారం వచ్చింది.

ఆహూతులందరూ ఆసీనులయ్యారు. పెద్దవాళ్ళు ముగ్గురికీ మాలలు వేశాడు తాతారావు. పేరిశాస్త్రి పెద్దలు ముగ్గురి గురించి మూడు ముక్కలు చెబుతానని లేచి నిల్చుని-"మా సంస్కృతీ సంఘం తరపున-"అంటుండగా ఆడియన్స్ లోంచి విశ్వామిత్రుడు లేచాడు! "నాన్సెన్స్! మీది సంస్కృతీ సంఘం కాదు. మీది సమాజం. సంస్కృతీ సంఘం అంటే మాది- మా మేనమామ స్థాపించింది. కావాలంటే రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసుకు పదండి లేదా రిట్ పిటిషన్ పంపిస్తా కాచుకోండి"- అంటూ మీసం ఉండాల్సినచోట చేయివేశాడు.

అక్కడ కూర్చున్న - (ముగ్గురి పెద్దలతో కలిపితే) ముప్పై తొమ్మిది మందిలో ఒకడయిన కంసుడి తల సిగ్గుతో ఇదివరకే వంగిపోయినది. ఇప్పుడు దానిని నేలకేసి కొట్టుకుందా మనిపించింది.

రెండు నిముషాల తర్జన భర్జన తరువాత, విశ్వామిత్రుడి వాకౌటు పిదప, పేరిశాస్త్రి యొక్క మూడువేల ముక్కల పిమ్మట-పరమ రమణీయమైన నాటకీయతతో-తటా లున లేచినిల్చుని "అధ్యక్షులవార నుమతిస్తే మన ఈనాటి ఘనమైన అతిథులమీద నేను రాసిన కొన్ని పద్యాలు చదివ్వినిపిస్తా"నన్నా డొకాయన, కాకులమధ్య ఈ గండు కోయిల ఎవరా!? అని గమనించిన కంసుడికి పీత కనపడిన వాడాయెను...

గబగబ మూడు పద్యాలు - పీత అంతటితో ఆగలేదు. "సోదరులారా! మీరనుమతిస్తే ఇటీవల మొన్న మొన్ననే వెళ్ళిపోయిన సంక్రాంతి మీద నేను రాసిన గేయాన్ని మనవి చేసుకుంటాను. ఈ గేయం యొక్క ప్రత్యేకత ఏమిటంటే, దీనిని కేవలం ఒక్క సంక్రాంతికేకాక సర్వ సంక్రాంతులకూ సరిపడే స్థాయిలో రచించడమైనది"అంటూ ఆ గేయం పఠించాడు. శ్రోతల చప్పట్లు విన్పించుకోకుండా అది ముగించి ఇంకా ఇలా అన్నాడు పీత!

"నెహ్రూగారు గతవారం రేడియోలో చేసిన ప్రసంగం విన్న తక్షణం నాలో ఉప్పొంగిన భావతరంగాలను కాగితం మీద పెట్టాను. 'ఎముకల గూళ్ళు-ప్రగతికి రాళ్ళు' అన్న ఈ గేయం తాలూకు ఇంగ్లీషు తర్జుమా నిన్ననే నెహ్రూగారింట్లో ఇచ్చి

వచ్చాను. మిగతా పదమూడు దేశభాషలలోకి దీన్ని తర్జుమా చేసే విషయం మీద ఏఐయ్యార్ వాళ్ళకి రాశాను."

ఇక లాభం లేదనుకున్నారు కాబోలు—తాతారావూ పేరిశాస్త్రి కలిసి పీతయొక్క చెరో రెక్కా పట్టుకుని సీటుని చూపించారు.

వచ్చిన పెద్దలలో ఒకాయన—గట్టిగా ఊపిరి పీల్చుకుని "అయ్యా! ఈ మహా నగరంలో మీరింత మంది తెనుగువాళ్ళు తీరికచేసుకునివచ్చి మాకు ముక్తకంఠంతో ఇట్లా ఘనంగా చేసిన సన్మానానికి ఎట్లా కృతజ్ఞత చెప్పాలో తెలియకుండా ఉంది—"అని కూర్చున్నారు. ఆయన వేసిన జోక్ ఇంకెవరికన్నా అర్థమయిందేమోనని పరీక్షించాడు కంసుడు. కెమేరా సరిచేసుకుంటున్న పీతకు, భారత ప్రభుత్వంవారి ఒక శాఖలో అతి పెద్ద స్థంభంలాంటి వారొకరితో కలిసి ముసిముసినవ్వు లాడుతున్న పేరిశాస్త్రి, తాతారావూ కన్పించారు.

ఆ రాత్రి ఆకాశం కింద చలపతి చెప్పాడు— "నాన్నా కంసుడూ! ఇంద్రభవన వాసులు మాట్లాడే భాషవేరు. అందులో దేశసేవ అంటే 'సీనియారిటీతో పనిలేని ప్రమోషన్' అని అర్థం. సన్మానం అన్నది ఒక లక్ష్యం కాదు అది 'ఇంకో లక్ష్యానికి రాచబాట' అని తెలుగులో చెప్పాలి."

అపాటికి ఆర్నెల్లయి ఆ వూళ్ళో వుంటున్న కంసుడూ అందుకున్నాడు. "అయితే మరి నలభై మందికి మించనిదయితే సభ అని పేరు. అంతకన్న ఎక్కువమంది ఉంటే— అది మహాసభ అనుకోవచ్చు."

"భేష్, మేనల్లుడా భేష్! నువ్వూ గ్రహిస్తున్నావన్నమాట. మరొక్కటనుకో బుల్లోడా! ఏదయినా హాలులోని సామాగ్రి అంతా ఆరోగ్యంగా ఉంటే అక్కడ సభగాని, మహాసభగాని జరుగలేదని తిరుమలేశుడి భావము——"

కంసుడు నవ్వాడు. కాని అది నవ్వుకాదు—

— ఇంకో రోజు పొద్దుటి వేళ.

ఆకుపచ్చ కోటాయన వాళ్ళ బంగళా వరండాలో కూర్చుని పేపరు చదువుకుంటు న్నారు. ఇంతలో వాళ్ళావిడ అటొచ్చింది. ఒక్క చూపు చూసింది. పేపర్ చదివే మొగుళ్ళమీద పెళ్ళాంకుండే కోపమంతా ఆ చూపులో నిండివుంది.

"మీరేమీ బొత్తిగా పట్టించుకోవడమే లేదు—"అంది త్రిపురసుందరమ్మ.

పత్రికనుండి ఇటు తిరక్కుండానే అన్నాడు ఆకుపచ్చ కోటాయన. "త్రిపురం! త్రిపురం... ఇదిగో విను ! రుమానియాలో మాట్లాడుతూ కృశ్చేవ్ ఏమన్నాడంటే..."

"ఆ.... ఏమంటాడూ— ఇంటి మొగాడిని కొంపలో విషయాలు చూడ మంటాడు—"అంటూ పేము కుర్చీ లాక్కుని ఆయన ఎదుట కూర్చుందావిడ.

ఆకోగారికి కృశ్చేవ్ మాటల కన్న వాళ్ళావిడ మాటలు మోస్ట్ అర్జెంట్ అన్పించాయి. పేపర్ కింద పడేశారు——"ఏమిటోయ్ నీపాట?"అంటూ

"అవునవును. పాటగానే ఉంటుంది! ఎందుకుండదూ—? ఒక పక్క రాధేమో

రాత్రిళ్ళు పదింటికి ఇంటికి వస్తూంది.... ఇహ, మీరో భారతదేశ సంస్కృతీ, చాముదుంపా అని పోరాడి సీతను బియ్యేలో సంస్కృతం తీసుకోమంటిరి. ఇప్పుడేవన్నా ఆ పిల్ల నాకేదీ బోధపడ్డంలేదో నని మొత్తుకుంటూంది.... మీరేమో–"

ఆకో అడ్డొచ్చారు. "అపు త్రిపురం, నువ్వాపు! నేను చెబుతా విను... ఇంతకూ నువ్వు సెలవిచ్చింది రెండు విషయాలు. ఒకటి – రాధ పెళ్ళి – రెండు – సీతకు ట్యూషన్.... ఈ రెంటినీ గమనించాలి. అంతేనా?"

"ఆ!"

"ఈమాత్రం దానికి అంత పెద్ద 'నోట్ 'ఎందుకు రాశావో అర్థం కావడంలేదు."

"నేను ఏవిటి రాశానూ?"

"అబ్బే ఏం లేదులే! నువ్వు చెప్పినమాట నేను విన్నానుగా, ఇహ నేను చెప్పేది విను–– కృశ్చేవ్ బుకారెస్టులో మాట్లాడుతూ కాశ్మీర్....."

త్రిపురసుందరమ్మ గిరుక్కున లేచి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. కృశ్చేవ్ వాళ్ళావిడకూడా ఇట్లాగే ఉంటుంది. లేకపోతే ఆ మానవుడు ఇంటిపట్టున ఉండకుండా ఎప్పుడూ దేశాలెంబడి తిరుగుతుండనేల– అని అతడి మీద జాలిపడ్డారు ఆకో.

– మధ్యాహ్నమే ఆఫీసులో డిప్యూటీ సెక్రటరీ ఎందుకో తన దగ్గరికి వస్తే రాధకు సంబంధం, సీతకు ట్యూషన్ – ఈ రెండు విషయాలూ అతడితో ప్రస్తావించారు ఆకో.డి. సెక్రటరీ అత్యుత్సాహంతో తల ఆడించి తన గదికొచ్చి అండర్ సెక్రటరీని కేకేశారు. అం.సె. తన సెక్షనాఫీసరు ఆ సాయంకాలం తన పక్కింటాయనతో కబుర్లాడుతుండగా ఈ వూసొచ్చింది.

.... అంతే, ఆ పక్కింటాయన రాత్రి ఏడున్నరవేళ భోజనం కూడా చేయకుండా ఆటోర్క్షా చేసుకుని శరవేగంతో లిన్‌లిత్‌గో రోడ్ జేరాడు.

ఆకుపచ్చ కోటాయన భోజనం చేసి చేయి కడుక్కుంటుండగా తగుమాత్రంగా వణికి, నవ్వి ఆఖరున అన్నాడు. "తమ ఇంట్లో సంస్కృతం ట్యూషన్ చెప్పేవాళ్ళు కావాలిటగా–"

తల ఆడించారు ఆకో.

"నా ప్రాణమిత్రుడొకాయన ఉన్నాడు పేరిశాస్త్రి అని. అతడు సంస్కృతంలో నిధి"అని వర్ణించాడు పీతాంబరం.

'రెండింటిలో ఒక సమస్య తీరింది, హమ్మయ్య!'అని నిట్టూర్చారు ఆకో. పీతాంబరానికి కృతజ్ఞత చెప్పుకున్నారు.

"హన్నన్న.... ఎంతమాట.... రేప్పొద్దున పేరిశాస్త్రిని లాక్కొచ్చి మీ పాదాలదగ్గర పడెయ్యనటండీ –" అని సెలవు తీసుకున్నాడు పీత.

అక్కడినుండి పటేల్‌నగర్ వెళ్ళి కళానిలయంలోని పెద్ద ఆఫీసరొకాయనను కలుసుకున్నాడు. అన్నానికి వెళ్ళబోతున్న ఆయన్ని ఆపి ఆయన జీవిత వివరాలడిగి రాసుకున్నాడు. "తెలుగు జాతి బాగుపడాలంటే మీలాటివాళ్ళ జీవితాలు వెలుగులోకి

రావాల్సార్–" అని ఆయన్ని ఫోటో తీశాడు. చివరికి సరంజామా అంతా సర్దుకుని బయల్దేరుతూ "సార్! మీకు వీలుంటే కాస్త 'దీపావళి' గేయం వెలుగులోకివచ్చేట్టు చూడండి సార్––" అని రాత్రి పన్నెండింటికి చీకటిలో ఇల్లు చేరాడు.

పొద్దున్నే కళానిలయంపెద్ద మీద వ్యాసం రాసి తెనుగుదేశంలో ఒక పత్రిక్కి పంపించాడు. అలాగే ఆ పత్రికకు వరసగా పదివారాలు పది మందిమీద వ్యాసాలు పంపాడు. పేజీలు నింపడానికి వస్తువులేని ఆ పత్రిక వాళ్ళు ఈ వ్యాసకర్త యొక్క అమోఘమయిన సారస్వత సేవను ప్రశంసిస్తూ ఒక సంపాదకీయమే రాసేశారు.

పీత ఆ సంపాదకీయాన్ని కత్తిరించి, దాన్ని ఇంగ్లీషు తర్జుమాతో సహా ఇంకో పెద్ద ఉద్యోగానికి పెడుతున్న అప్లికేషన్‌తో జతపరచి పంపారు ఇంకో రోజు 'భాంగ్రా' నృత్యాన్ని గురించిన ఇంగ్లీషు వ్యాసం ఒకటి చదివాడు. పంజాబీ కథకు డొకాయన దగ్గరకు వెళ్ళి "తింటే పుల్కాలే తినవలె, కంటె భాంగ్రాయే కనవలె"నంటూ గేయం చదివేసి ఆయనచే తన గేయాలు కొన్ని పంజాబీలోకి రాయించాడు. అందులో కొన్ని రేడియో వాళ్ళకిచ్చాడు.

ఇంతలో వచ్చింది రిపబ్లిక్ దినం. ఎముకలు కొరికే చలి. అయినా జనం ఉత్సవాలు తిలకించడానికి తయారయ్యారు.

ఆకుపచ్చ కోటాయన ఇచ్చిన పాసుతో రాజ్‌పథ్‌కు ఉత్తరంగా రాష్ట్రపతి ఆసనానికి ఎదురుగా కూచున్నాడు పీత. సైనిక విన్యాసాదులు తిలకించాడు. నలుగురికి వినపడేట్లు "అ ! రాష్ట్రపతి మావూరి వారే!"నన్నాడు. ఓ డజను ఫోటోలు తీశాడు. అరఘర్లాంగవతల లక్షమందిలో ఒకడుగా, కానిస్టేబుల్ చేతికర్ర నీడలో కూర్చుని ఉన్నాడు– రామ్మూర్తి.

రిపబ్లిక్ దిన సందర్భంలో ప్రదానంచేసే బిరుదులను అందుకోవడానికి అనేకులు వచ్చారు. వారిలో ఒకరు మదరాసునుండి వచ్చిన నారాయణరావుగారు. ఆయన తన గాన మాధురితో తెనుగుదేశాన్ని పాతికేళ్ళ నుండి ఉర్రూతలూగించారు. ఆయన్ని దేశం ఈనాడు గుర్తించి సత్కరించింది. బిరుదు ప్రదానంచేసి రాష్ట్రపతి తనతో కరచాలనంచేసి మాటలాడిన క్షణం నారాయణరావుగారి జీవితంలో అతి గొప్పది. స్వర్గమే తన అరచేతిలో వచ్చినట్టన్పించింది ఆ క్షణం ఆయనకు. సరిగా ఆ క్షణాన్నే ఒక ఫోటో లాగేశాడు పీత!

మరుసటిరోజు సాయంకాలం అష్టకష్టాలుపడి, వాకబుచేసి కనుక్కొని, నారాయణరావుగారు బసచేసిన ఇంటిదగ్గర దిగుమతి అయ్యాడు పీత. బయట ఎవరో అడ్డుపెడితే వాళ్ళని తోసుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయి మాట్లాడకుండా నారాయణరావుగారి చేతికి ఫోటో ఇచ్చాడు. రావుగారు ఉప్పొంగిపోయారు. ఆ పొంగులో వారింకా ఉండగానే రొమ్మున జేబులోంచి వో కాగితం తీసి – "మేష్టారూ! ఇది నా గుండెల నుండి వచ్చిన గీతం! చెయ్యాలి దీన్ని మీరు గానం! కావాలి నా జన్మ ధన్యం–"అని కూచున్నాడు.

నారాయణరావుగారి గొంతుకలో వెలక్కాయ పడింది. ఆయన దానిని మింగి, ఈ గీతాన్ని కక్కరి: అ తర్వాత చెవులు పిండి వారినుండి ఒక యోగ్యతాపత్రాన్ని

పుచ్చుకున్నాడు పీత. మద్రాసువస్తే తప్పక మీ దర్శనం చేసుకుంటాను- అని అతడు బయలుదేరుతుండగా అతి త్వరలో ఏ ఖాట్మండుకో వెళ్ళి స్థిరపడితే క్షేమమని తోచింది నారాయణరావుగారికి.

పీత వెళ్ళిన అరగంట తర్వాత రామ్మూర్తి వచ్చాడు నారాయణరావు గారి వద్దకు.

"ఏంవోయ్ రామం! నీ కోసం గంటనుండి ఎదురుచూస్తున్నా"

"ఇక్కడికనే బయలుదేరానండి. దారిలో ఇంకోపని తగిలింది. మా ఎదురింటి అబ్బాయిని ఆస్పత్రిలో చేర్చాల్సి వచ్చింది. ఆస్పత్రినుండి బస్సుదొరక్క ఆలస్యమయింది."

"ఓహో! ఇక్కడకూడా నువ్వు వేయిళ్ళ పూజారివన్న మాట. వెనకటికి బాపట్లలో మీ నాన్నా ఇంతే! అడిగినా అడగకపోయినా అందరి అవసరాలకూ ఆదుకునేవారు.... ఆ చెట్టు కొమ్మలేగా-"అంటూ వాత్సల్యంతో చూశారు.

రామ్మూర్తి నవ్వాడు-"లెండి మేష్టారూ, టైమయింది. చాందినీ చౌక్‌లో ఏవో కొనాలన్నారు కదూ-"

మేష్టారు లేచారు. దారిలో రామ్మూర్తికి, యోగ్యతాపత్రం పుచ్చుకున్న గేయకర్త కథ చెప్పారు అతడు నవ్వి వూరుకున్నాడు. ....

-- పీత అంతకుముందు పెద్ద ఉద్యోగానికి అప్లికేషను పంపిన ఆఫీసుకు, నారాయణరావుగారూ, రాష్ట్రపతి ఉన్న ఫోటోను పంపిస్తూ, "ఇదిగో ఈ ఎడంవైపు ఉన్న ఆయన నాకిచ్చిన యోగ్యాపత్రం" అంటూ ఉత్తరం పంపాడు. అంతటితో వూర్కోలేదు. అనేక గుమ్మాలదగ్గర పడిగాపులు గాచాడు. అమెరికా అధ్యక్షుడిగా కావడానికి సరిపడేంత కృషి చేశాడు. మరికృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం కదా!

అంచేత ఆ ఉద్యోగం వచ్చింది పీతకు. అతని జీతం నెలకు రెండు వందల నుండి ఐదువందల రూపాయలకు పాకింది చీకటి పాకినట్లు. ఆరేళ్ళయినా రామ్మూర్తి మూడువందల ముప్ఫైఐదులోనే ఉన్నాడు. మరి అతడికి నిచ్చెనలు వేసుకోవడం - తెలియదు గనుక! జీవితాన్నిప్పుడే నేర్చుకుంటున్న వాడు కంసుడు, అతడి జీతం రెండువందలు దాటకపోవడం సహజం.... నాలుగు రోజుల తర్వాత.... ఒక రాత్రి త్రిపురసుందరమ్మ హెచ్చరించింది వాళ్ళాయన్ని-"ఏవండోయ్! మంచి ముహూర్తాలన్నీ దాటిపోతున్నాయి."

"ఎక్కడికి?"అన్నారు ఏదో రిపోర్టు చదువుకుంటున్న ఆకు పచ్చ కోటాయన.

"చాల్లెండి సంబడం... చెప్పేది వినండీ...." రిపోర్టులో చదివినంత వరకు గుర్తుపెట్టుకుని భార్యని చూశారు ఆకో.

"ముహూర్తాలు-దాటి-పోతున్నాయీ--పెద్దమ్మాయి రాధ ఒక ఇంటి కోడలు కావడంలేదూ అని చెప్పొచ్చాను." అంటూ చెవిటివాడికి శంఖం వూదినట్లు చెప్పింది త్రిపురసుందరమ్మ.

ఆకో నవ్వారు.

"అలా నవ్వకండి. ఆ నవ్వుచూస్తే నాకు మహా చిరాకేస్తుంది."

"ఇదిగో త్రిపురం.... ఎందుకట్లా అనవసరంగా బాధపడతావు? నువ్వు మూడు నెలలక్రితం ఈ 'ప్రాపోజల్' పెట్టావు కదా, అప్పటినుండి ఫైలు నా ఎదుటే ఉంది. చూడగా చూడగా నాకో 'సొల్యూషన్' తోస్తుంది."

"మిమ్మల్ని తోస్తున్నది ఏవిటి?"

ఆకో నవ్వి చెప్పారు. "అబ్బెబ్బె! నువ్వుండగా నన్ను ఇంకెవరు తోస్తార్లే....ఈ ... ఏడయినా రాధ పెళ్ళి సమస్యకు ఒకానొక - ఒకానొక జవాబు గదా- అనగా పరిష్కారం, ఆ!! అద్గదీ, పరిష్కారం తోచుచున్నది."

"నా దృష్టిలో ఒకబ్బాయి ఉన్నాడు. మనవాడే.... పోయిన్నెలదాకా మా ఆఫీసులో నే ఉన్నాడు. బియ్యే నాలుగయిదుసార్లు కట్టినట్టున్నాడు. ఇంకో రెండు మూడు ప్రయత్నాలలో యూనివర్సిటీ వాళ్ళకే వోపిక హరించిపోయి రాజీకింద డిగ్రీ ఇచ్చేయవచ్చు. ఇహపోతే పైకిరాగల లక్షణాలన్నీ ఉన్నాయి కుర్రవాడిలో ఏం! ఇంచక్కా పాటలూ అవీ రాస్తాడూ. ఫోటోలు తీస్తాడు...."

"ఇహనేం.... ఇద్దరూ కలిసి పాడుకోవచ్చు."అంది త్రిపురసుందరమ్మ నవ్వుతూ.

"ఆ పాడుకోవచ్చు... కాని అతడి స్వరం కూడా ఆకారంలాగే ఉంటే మాత్రం."

"ఆ పొదురూ మగవాడికి అందమేమిటి?"

"కుర్రవాడిది మరీ దబ్బపండు చాయకాదు"

"అక్కడికి మీరేదో పసిడిచాయ అయినట్లు-"

"అది కాదే- నేను - హుం... అతడి పక్కన నిల్చుంటేనా ఎంతో శ్రేష్టమైన తెలుపురంగు నాది....."

"ఫరవాలేదులెండి... సంబంధం నిశ్చయం చేయండి-"

"మరి రాధ ఒప్పుకోవద్దూ-"

"దాన్ని ఒప్పించే పూచీ నాది. ఈ సంబంధాన్ని మట్టుకు చెయ్యి జారనివ్వకండి. మరి ఈ మధ్య వాడెవడో దీలీప్ సింగ్‌ట- తెగ వస్తున్నాడు దాని కోసం. వెధవ గడ్డమూ- వాడూనూ.... ఆ దుబ్బుని చూస్తేనే చాలు అగ్గిపెట్టి వెతకబుద్దేస్తుంది."

"అబ్బా... అందాక పోయిందీ వ్యవహారం- అయితే మరి ఆలస్యం అమృతం విషం-----"

"పోన్లెండి కనుక్కున్నారు కదా!"అని నవ్వింది త్రిపురసుందరమ్మ....

.... ప్రతి మనిషికీ ఒక పిచ్చి ఉంటుంది. రిటైర్డ్ ఇంజనీర్ శేషయ్య గారికి కవిత్వమంటే పిచ్చి. పెళ్ళయిన కొత్తలో వాళ్ళావిడకు ఆటవెలది తేటగీతులలో ఉత్తరాలు రాసేవారాయన. ఆయన ఇక్కడ అప్పుడప్పుడూ కవితా గోష్టులు ఏర్పాటు చేస్తుంటారు. ఆనవాయితీ ప్రకారం ఉగాదిరోజున ఒక గోష్టి ఏర్పరిచారు. వూళ్ళో వున్న నలుగురు కవితారాధకుల్ని కేకేశారు. 'చీటికి ప్రాణము ప్రాలును'అన్నట్టుగా సభకు ప్రాణము మంత్రిగారు గదా.... అంచేత ఆయన వచ్చారు.

కంసుడూ వెళ్ళాడు శేషయ్యగారింటికి. ఆ పాటికే వచ్చి ముందర వరసలో కూర్చుని ఉన్నాడు పీత. గోష్ఠి మొదలయింది. సభాధ్యక్షుల సరసోక్తులను సభికులు యథోక్తంగా రచించారు. గంటన్నరసేపు సరదాగా గడిచింది కవితా పఠనం ముగిసింది. మంత్రిగారు లేవగా మిగిలినవారూ ఆ పనే చేశారు. కంసుడు లేచాడు. ఎందుకో సందేహం వచ్చి పరిశీలించాడు. పీత కనబడలేదు. ఆశ్చర్యపడి కంసుడు అందరితోబాటు మేడమెట్లు దిగి వీధిలోకి వచ్చాడు.

అందరివద్ద సెలవు తీసుకున్న మంత్రిగారు కారువైపు తిరగగానే తలుపుతీసి పట్టుకున్న పీత కనబడ్డాడు.

"ఏంవోయ్!"అని లాంఛనంగా ఆయన పలకరించారు. సిగ్గు, భయం, భక్తి–అన్నీ తగుపాళ్ళల్లో కలిపి మొహానికి పూసుకున్నాడు పీత..

ఆయన కారులోపలికి వెళ్ళి కూచున్నారు. అందరూ నిలబడి చూస్తున్నారు. తీసిఉంచిన కారు తలుపు మీద చేతిని తీయలేదు పీత.

"పీతాంబరం . నువ్వూ అటోచ్చేట్లయితే రా---"అన్నారాయన. లంకకు ఎగిరిన ఆంజనేయుడిలా కారులోకి ఎగిరిపడ్డాడు పీత. తలుపు మూతపడింది.

కారు బయల్దేరింది.

పైన మేడమీద తివాసీలు మడవడంలో శేషయ్యగారికి సాయం చేస్తున్న రామ్మూర్తి ఇదంతా గమనించలేదుగాని కంసుడు చూసివెళ్ళి, ఇంటిదగ్గర చలపతికి చెప్పాడు.

"అవునూ! అదొక పద్ధతి .... అందులో తప్పేముందీ--"అని పెరుగన్నం ముగించి ఫ్లాస్కులోంచి కాఫీ గ్లాసులోకి పోసుకున్నాడు చలపతి.

మళ్ళా ఆగస్టొచ్చేసరికి ప్రపంచ రాజకీయాలలో అనేక మార్పులు వచ్చాయి. కాశ్మీర్‌లాంటి విషయాలమీద మన దేశాన్ని విదేశీయులు సరీగా అర్థంచేసుకోవడం లేదని తెలిసొచ్చింది. అనగా మనదేశం నుండి ఒక సాంస్కృతిక ప్రతినిధివర్గం బయలుదేరి యూరపు, ఇంగ్లండు పర్యటిస్తే – అంతర్జాతీయంగా మన సంబంధాలు బాగుపడతాయని తొమ్మిదో మంత్రిగారన్నారు. ఆ మేరకు ఆ శాఖ సెక్రటరీ నల్లసూటాయన ఏర్పాట్లు మొదలెట్టారు. సాంస్కృతిక ప్రతినిధివర్గానికి ప్రసిద్ధ గాయకులు నారాయణరావుగారిని ఆకుపచ్చకోటాయన– వాళ్లావిడ ఒకటికి నాలుగుసార్లు చెప్పగా పీతాంబరాన్నీ లిస్టులో వేయించారు. ఇది తెలిసిన నారాయణరావు గారు ప్రతినిధివర్గం తప్పుకున్నారు. అప్పుడు పీతాంబరమే నాయకుడయ్యాడు. యూరపుకు బయలుదేరాడు....

"వేణుగాన ధురీణుడు మనోహరమూర్తి ఈ సాంస్కృతిక రాయబారులలో లేకపోవడం దారుణం!" అన్నాడు ఆ ప్రతినిధివర్గం లండన్‌లో దిగిన పత్రికా వార్త అప్పుడే చదివిన రామ్మూర్తి.

"అనగా అనగా మీ ఇంట్లో రెన్నెల్లుండి చెప్పకుండా వెళ్ళిపోతూ, అడగకుండా తీసుకెళ్ళిన రెండు కుర్చీలను వెనక్కివ్వకుండానే – విదేశాలకు చెక్కేసిన వాడిని

ఏమంటారు?–"అని ప్రశ్నించాడు కంసుడు.

"కాలుడు అనవచ్చు–"అని సూచించాడు. ఈ మారు పేర్ల విషయంలో పెద్ద రీసెర్చి చేసిన చలపతి.

రామ్మూర్తి నవ్వాడు.

"నవ్వకోయ్!.... ఈ అన్యాయం చూస్తే మనసు దహించుకు పోతుంది. అర్హత కలవారందరూ మారుమూలల మగ్గుతూ ఉంటే ఈ.... ఈ..... పనికిరాని..... వీళ్ళందరూ మన డబ్బుతో విదేశాలూరేగడమా–"అని మండిపడ్డాడు. కంపల్సరి డిపాజిట్ విషయాన్ని మరవలేని కంసుడు.

ఈ డైలాగు విని విసుక్కున్నాడు చలపతి. "అబ్బా! కంసనాధం! అప్పుడప్పుడూ నువ్వు అజ్ఞానంలో పడిపోతుంటావు..... ఆడకూతుళ్ళున్న వాడు ఆ మాత్రం ఆదుకోవడం సహజం. రేపు పెళ్ళయి నీకూ నలుగురు కూతుళ్ళుపుడితే తెలుస్తుంది. అందువలన చిట్టితండ్రీ! ఈ రొట్టెమీద కాస్త అదిగో, ఆ 'జామ్' పూసి రామ్మూర్తికివ్వు నువ్వు నిమ్మరసంలో ఇంత ఐసుముక్క పడేసి తాగు...."

––– ఆ రోజు సాయంత్రం లండన్‌లో ఒక పెద్ద పత్రికా కార్యాలయంలో ఆ పత్రిక సంపాదకుడు, పదే పదే ధన్యవాదాలు తెలిపాడు.

"మిష్టర్–అంబర్! మీరెంతో దయతో బహూకరించిన ఈ శిల్పం బ్రహ్మాండంగా ఉంది"అని పీతతో కరచాలనం చేశాడు. వాళ్ళిద్దరి మధ్య ఉన్న టేబుల్‌మీద – తటాకం మధ్య తామరపువ్వులా నిలిచివుంది 'వీణావాణి'శిల్పం.

తృప్తిగా నవ్వాడు పీత. 'ఇతడిద్వారా రేపో ఎల్లుండో డ్యూక్ గారిని కలుసుకోవాలి'అనుకున్నాడు.

నా జీవితంలో ఇలాంటివెన్నో చూశాను – అన్నట్లుగా నెమ్మదిగా నిండుగా పారుతోంది థేమ్సునది.

[ఆంధ్ర సచిత్ర వార పత్రిక '64]